

Valplattform 2022

miljöpartiet de gröna

GOTLAND

Inledning

I september 2015 antogs FN:s Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. För Miljöpartiet är det självklart att Gotland och Sverige ska göra sitt yttersta för att dessa globala mål ska kunna uppnås. Vi ser en stark koppling mellan det globala och det lokala, den politik vi för på Gotland ska också vara lika med en politik för en bättre värld.

En röst på Miljöpartiet de gröna på Gotland är en röst för att bygga upp en hållbar framtid, där vi människor tillsammans tar hand om varandra, vår ö och vår planet.

I det här handlingsprogrammet för mandatperioden 2022–2026 berättar vi om våra visioner för Gotland och den gröna politik som Miljöpartiet de gröna på Gotland vill genomföra under mandatperioden 2022–2026.

Handlingsprogrammet utgör också en grund till 2022 års valmanifest.

1 Miljön, klimatet, naturen

1.1 Miljö- och klimatsmart Gotland

Vi tror att det hållbara samhället är det goda samhället, där människor mår bra och har tid för sina barn och anhöriga. Där pengar är ett medel och inte ett mål i sig. Vi måste börja prioritera liv framför konsumtion.

Det finns de som säger att vi måste offra miljön för att rädda klimatet. Vi i Miljöpartiet tillhör inte dom. Vi inser att det klimat vi har skapar den miljö vi får. Om vi ändrar på växter och djurs livsförutsättningar så får vi en annorlunda miljö. Om vi förstör växters och djurs livsmiljöer får vi en fattigare värld. Om vi inte räddar klimatet och därmed miljön, ödelägger vi vår egen livsmiljö. Miljöpartiet vill gå en annan och mer livsbejakande väg.

Miljöpartiet vill ställa om till ett cirkulärt samhälle både ekonomiskt och när det gäller användandet av naturresurser. Vi tror på att återvinna och återbruka i stället för att bara köpa nytt, vilket kan skapa hållbara arbetstillfällen på ön. Ett exempel är efterkonvertering av bilar så att de kan gå på biogas i stället för på fossila drivmedel och som nu startats av ett lokalt företag.

Gotland är sedan 2019 utsett som lämpligt testområde för energiomställning. Miljöpartiet är med aktivt och verkar för att vi tillsammans ska nå målet att bli CO₂ neutrala till 2040. Vi nöjer oss dock inte med detta utan vill också arbeta för att Gotland ska bli testområde för dricksvattenframställning. På södra Gotland pågår ett betydelsefullt internationellt projekt som testar att skapa förutsättningar för att tillskapa och lagra vatten i torra områden.

Vi vill se hundra procent förnybar el och värme redan före år 2030, vilket kan åstadkommas genom att satsa stort på solceller och vindkraft. Produktion av el, värme och bränsle ska inte smutsa ner och förstöra vår miljö och våra barns framtid. Det kan ibland upplevas som svårt och kostsamt att göra gröna val i vardagen - det vill vi ändra på. Det ska vara lätt att välja grönt.

Vi vill att:

- Gotland fortsätter att gå före i energiomställningen
- vi aktivt värnar och skyddar vår livsmiljö genom klimatsmarta val
- vi uppmuntrar till ett cirkulärt samhälle där vi delar och återbrukar
- småskalig verksamhet och industri främjas
- Gotland blir testområde för hållbar dricksvattenframställning

1.2 Vatten

Detta är en prioriterad fråga för oss och som vi tycker ska få mer resurser. Utan vatten kan ingen leva. Miljöpartiet vill därför att vårt grundvatten prioriteras i de fall andra intressen hotar dess förekomst. Vi tror att det naturliga grund- och ytvattnet är det som ska utgöra vårt dricksvatten. Detta vatten behöver därför bättre skydd än det har idag. De senaste åren har vi haft vattenbrist och denna förväntas bli värre i framtiden.

Miljöpartiet vill satsa på småskaliga lösningar som bygger på naturens egna processer. Vatten överkonsumeras i samhället idag på ett sätt som ingen generation före oss har gjort. Våra regnmängder har inte minskat, snarare förväntas det regna mer över Gotland när klimatet förändras. Miljöpartiet ser ett framtida samhälle där avsaltat vatten används till sådant vi idag använder prima dricksvatten till, som att tvätta bilen, duscha, skura golv och frysa ishallar. Det mineralrika grundvattnet som är hälsosamt och billigt att framställa bör vi använda till dricksvatten.

I dagsläget är storskalig kalkbrytning ett stort hot mot Gotlands grundvatten. Miljöpartiet tycker inte att en så pass storskalig industri är möjlig att bedriva på en liten och känslig plats som Gotland. Det har brutits och sprängts i hundra år på vår lilla ö och kalkbolagen har nu kommit ner på djup där det inte längre är möjligt att bryta utan att påverka grundvattnet.

40 % av Gotlands hushåll har egen brunn, vilket innebär att det inte är en hållbar lösning att lagra det grundvatten som stenindustrin pumpar ut, för att sen använda det i Region Gotlands vattennät. Nästa halva befolkningen på Gotland kan inte nyttja sådant vatten, inte heller naturen och de vilda djuren. Miljöpartiet vill att alla som lever på ön ska ha tillgång till dricksvatten av god kvalitet.

Vi vill att:

- lösningar främjas som hindrar avrinning av nederbörd till havet
- alla gotlänningar erbjuds yt- och grundvatten av bra kvalitet som dricksvatten, genom småskaliga lösningar
- grundvatten får ett bättre skydd och alltid prioriteras i situationer där dess förekomst hotas
- grundvattenbildning stimuleras genom återskapande av våtmarker på lämpliga platser
- Region Gotland verkar för storskalig lagring av vatten som en av flera åtgärder för att lösa vattenförsörjningen
- renat avloppsvatten infiltreras i anslutning till vattentäcker för återanvändning

1.3 Gotland – en hållbar destination

Många vill besöka Gotland, inte bara under sommaren. Ett ökat antal besökare i kombination med klimatförändringar och miljöfrågor (som till exempel tillgången på vatten) ger oss nya utmaningar men också nya möjligheter.

I utvecklingen av besöksnäringen behöver hållbarhetsperspektiven stärkas för att vi ska nå regionala och nationella mål kopplade till en hållbar tillväxt. Insatser behövs för att underlätta för besökare genom hållbara satsningar för hela vistelsen: transporter, boende, vatten, förnybar energi, avfallshantering, mat och dryck, aktiviteter och andra tjänster.

Vi har dessutom ett speciellt ansvar för Visby som världsarv, även för kommande generationer.

Vi vill att:

- resorna till och från Gotland ska kunna ske med minimal klimatpåverkan
- Region Gotland tillsammans med näringslivet tar initiativ till tydliga och definierade mål för hållbara besök för både resan och vistelsen på ön
- Region Gotland och näringslivet prioriterar de nödvändiga investeringar som behövs för att en framgångsrik och hållbar besöksnäring ska växa fram
- det sker en utveckling av vandrings-, rid- och cykelleder

1.4 Cykling för miljö och hälsa

Många av våra bilresor är korta och skulle kunna göras med cykel i stället. Cirka 30 procent av antalet bilresor är idag kortare än 3 km och hälften är kortare än 5 km. Att fler väljer cykeln i stället för bilen är bra för både hälsan och miljön. Det ska kännas tryggt och säkert att välja cykeln på vår ö.

Vi vill att:

- Region Gotlands cykelplan utvecklas efter de nya sätt vi använder cykeln på idag
- cykelleder binds samman och byggs ut med tydlig skyltning, för att göra det mer attraktivt att cykla och stödja utvecklingen av vardagscykling
- det byggs infartsparkeringar med skyddstak för cykel och möjlighet till laddning av bil och cykel vid förbindelseplatser för kollektivtrafik på landsbygden samt strategiskt placerade i Visby och tätorterna

1.5 Kollektivtrafiken

Vi tror att morgondagens kollektivtrafik kommer att bygga på den enskildes behov med anropsstyrning och förbeställda resor. Vi vill därför främja en teknisk utveckling som gör detta möjligt så att det går att leva hållbart på hela Gotland.

Vi vill att:

- kollektivtrafiken utvecklas som ett hållbart, bekvämt och säkert alternativ till bilen

- stadsbusstrafiken utökas till att täcka in Visbys närområden för att möjliggöra snabbare pendling
- det inrättas ett system med användarvänlig anropsstyrning av landsortstrafiken
- Region Gotland tillsammans med näringslivet uppmuntrar nya former för systematiskt samåkning och fordonspooler

1.6 Färjetrafik

Gotland är beroende av färjetrafiken för både persontransporter och godstransporter, den är en förutsättning för näringslivets utveckling och för oss som bor på ön.

Vi vill att:

- bofasta och besökare ska kunna åka färja till rimliga priser med god turtäthet
- det erbjuds turer med längre överfartstid till en lägre kostnad och med mindre miljöpåverkan
- Region Gotland inrättar en kostnadsfri snabbuss mellan hamnen och busstationen
- utvecklingen av Slites hamn fortsätter för att återuppta färjeförbindelser österut

1.7 Grön energi och smart teknik för fossilfria transporter

Vi vill kraftigt minska koldioxidutsläppen och lyfta fram Gotland som ett nationellt föredöme i energiomställningen. Gotland har utmärkta förutsättningar för produktion av grön, fossilfri energi. Sol och vind finns i överflöd och jord- och skogsbruk förser oss med biobränslen i form av ved, flis, pellets och biogas. Med nya tekniker och rätt använda kan dessa resurser svara för huvuddelen av våra energibehov.

Omställningen ställer stora krav både på samhälle och enskilda hushåll, eftersom det är mycket att ta hänsyn till. Stora vind- och solkraftsparker kan inkräkta på människors livsmiljöer och på naturlandskapet och vissa råvaror till solceller, batterier och elektronik belastar miljön. Allt detta måste vägas in för att klimatmålen ska kunna nås.

Vi vill att:

- utbyggnad av storskalig vindkraft placeras till havs, där fundament och förankringar utformas så att de kan bidra till växt- och djurliv
- det utreds lämpliga platser på ön för storskalig energilagring och vätgasproduktion till arbetsmaskiner, färjetrafik och fordonsdrift
- utbyggnad av storskalig solkraft placeras på ytor med lågt naturvärde, till exempel bevattningsdammar, gamla soptippar eller vissa vattenfyllda stenbrott
- all nyproduktion av flerbostadsfastigheter inkluderar solceller, energilagring och laddstolpar för elfordon
- GEAB och Region Gotland aktivt stöttar lokala småskaliga energisamfälligheter med målet att få en robust klimatsmart energiförsörjning till en lägre kostnad för hushållen
- antalet tankstationer för biogas och laddstationer för elfordon ökar på hela ön

1.8 Det gotländska odlingslandskapet

Naturen på Gotland med sina havsstränder, alvarmarker, lövängar, kalkbarrskogar, agmyrar, träsk och kalkfuktängar är mycket värdefull och speciell. En unik naturtyp som bara finns på Gotland och Öland och den måste därför bevaras för kommande generationer.

Naturen ger oss många helt ovärderliga ekosystemtjänster som vattenrening och flödesreglering, luftrening, matproduktion, pollinering samt områden för rekreation och hälsa. En stabil biologisk mångfald är avgörande för hur vårt samhälle kan komma att klara kommande klimatförändringar.

Det gotländska odlingslandskapet är präglad av relativt småskaliga jordbruk, vilket medför såväl variationsrikedom som biologisk mångfald. Detta är resultatet av många hundra års brukande av jorden i samklang med naturen. I odlingslandskapet lever därför nästan hälften av alla växter, däggdjur, och insekter och en fjärdedel av alla häckande fåglar som finns på Gotland.

Det gotländska natur-och kulturlandskapet är bidragande orsak till att ön är ett mycket attraktivt besöksmål.

Vi vill att:

- det skapas fler naturreservat för att bevara värdefull natur, för biologisk mångfald, ekosystemtjänster, rekreation och naturupplevelser. Hittills är endast 8 % av marken på Gotland skyddad
- det säkerställs att höga natur- och friluftsvärden bevaras inom ett bredare område längs kusterna där exploateringsstrycket är som störst
- värdefull natur och jordbruksmark skyddas genom att styra ny bebyggelse till redan exploaterade områden
- det restaureras och anläggs nya våtmarker för att minska koldioxidutsläpp och för att skapa nya livsrum för växter och djur, samt säkra grundvattnet och minska näringsläckaget till Östersjön
- det verkas för att återställa kraftigt påverkade vattendrag samt anläggning av bevattningsdammar, för att säkra jordbruksproduktionen under torra somrar och samtidigt skapa nya livsmiljöer för växter och djur
- den biologiska mångfalden på Gotland bevaras genom att utöka betet på naturliga betesmarker och understödja markägare som sköter våra fantastiskt artrika ängen
- vandringskorridorer för växter och djur säkras genom att det tas fram en pollineringsplan för Gotland. Detta görs genom att vårda och skydda vägkanter och kanter utmed åkermark, vattendrag, häckar och buskage samt alléer
- Region Gotland aktivt stödjer metoder som skapar skogar med olikåldriga träd, lövinslag och död ved i övergången till ett hyggesfritt skogsbruk. Detta har fördelar för den biologiska mångfalden, för friluftslivet samt producerar timmer av högre kvalitet som efterfrågas allt mer, då fler hus kommer att byggas i trä i framtiden

1.9 Nationalpark Bästeträsk

Med stolthet kan vi konstatera att det nu äntligen, efter långt miljöpartistiskt arbete, är bestämt att nationalparken Bästeträsk kommer att invigas år 2025. Området med omgivningarna är fantastiskt och det består av en mosaik av alvarmarker, karsthällar, våtmarker, kustlandskap, gamla skogar och sjöar samt uppvisar mycket höga naturvärden och en nästan helt opåverkad hydrologi.

Nationalpark Bästeträsk kommer att ge Gotland positiv uppmärksamhet, såväl nationellt som internationellt. Nationalparken kommer även att bidra till en ökad året runt-baserad besöksnäring och skapa hållbara, långsiktiga arbetstillfällen på ön.

Vi vill att:

- Länsstyrelsen framöver verkar för ett varsamt utvecklande av nationalparken så att de höga naturvärdena bevaras och hänsyn tas till boende i området samt tillgänglighet skapas för besökare

1.10 Värna Östersjön

Östersjön måste få återhämta sig från den stora miljöbelastningen havet har varit utsatt för under många år. Påverkan i form av utsläpp av närsalter behöver minska, från såväl hushåll som markavrinning. Tummlaren, vår enda valart i Östersjön, klassas som akut hotad enligt den Svenska rödlistan då det nu endast finns 500 individer kvar. Även nedskräpning på land och till havs bidrar till föroreningar i Östersjön, inte minst av mikroplaster som skadar livet i havet. De skyddade områden som är viktiga för fåglar, tumlare, sälar och andra havslevande djur måste respekteras, vilket inte alltid sker idag. Vi ser därför att det är av största vikt att den marina forskningens verksamhet på Gotland ökar.

Vi vill att:

- avloppsvatten ska renas effektivare, så att läkemedelsrester och mikroplaster rensas bort
- Region Gotland och Länsstyrelsen tillser att berörda markägare ansvarar för en effektiv och aktiv strandstädning, gärna i samarbete med lämpliga organisationer, för att förhindra att plast hamnar i havet
- negativ påverkan från övergödning och industriavfall minskar ytterligare
- det marina livets förutsättningar nog beaktas vid anläggande av havsbaserade vindkraftsparker och när farleder ändras eller nya dras upp
- hållbart lokalt fiske och fiskodling värnas
- bottentrålningen i Östersjön stoppas

2. Människan

2.1 Frihet, integritet och demokrati

Vi vill fortsätta bygga ett starkt Gotland där vi tar hand om varandra. Gotland ska vara en trygg plats att bygga sin framtid på – oavsett var du bor, vilka föräldrar du har, vem du älskar, vilket kön du har, om du är frisk eller sjuk, hur ung eller gammal du är eller var du föddes. Det faktum att alla människor är olika är en styrka att ta vara på och värna. Trygghet är något man uppnått när alla i ett samhälle oavsett ålder och bakgrund har de sociala och ekonomiska möjligheterna att leva sitt liv fritt från hinder, förtryck och rädsla för sig själv, sina närstående och framtiden för dessa.

2.2 Tillgänglighet och rätten till ett gott liv

Tillgänglighet är en rättighet. Gotland har haft en tradition som föregångskommun när det gäller att erbjuda stödjande insatser för personer med funktionsnedsättning och deras familjer. Detta arbete vill vi ska fortsätta och vår vision är att alla ska ha tillgång till en meningsfull sysselsättning och fritid efter sin förmåga.

I dag lever vi ett aktivt liv längre upp i åldrarna än tidigare generationer och allt fler av oss kommer att uppleva vår hundraårsdag. Samtidigt drabbade coronapandemin framför allt äldre väldigt hårt och krisen har satt ljuset på behovet av satsningar för bättre äldreomsorg. Daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning ska om möjligt leda till sysselsättning och vi vill höja ambitionen för ett livslångt lärande, oavsett psykiska och fysiska funktionsvariationer, missbruksproblematik och ålder.

Varje individs enskilda förutsättningar, resurser och förmågor måste vägas in i arbetet för att varje person ska uppnå sin potential och få en känsla av självständighet och meningsfullhet – på så vis motverkas psykisk ohälsa. Människor ska få det stöd de har rätt till för att kunna leva ett gott liv.

Vi vill att:

- tillgänglighetsperspektivet ska genomsyra all regional verksamhet och samhällsplanering
- utöka möjligheterna för att kunna erbjuda fler alternativ och individuella lösningar i daglig verksamhet (LSS)
- det inom daglig verksamhet (LSS) ska arbetas med pedagogiska metoder och individuella utvecklingsplaner för att individen ska kunna uppnå sin fulla potential
- värna om en generös tillämpning av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

2.3 Gotland stärks av mångfald

Det gotländska samhället har med stor medmänsklighet och engagemang välkomnat personer som är asylsökande och därför lyfts fram som ett lyckat exempel när det gäller mottagande och etablering. Vi vill fortsätta detta goda integrationsarbete.

Vi vet sedan flera hundra år att när människor med olika bakgrund och erfarenheter möts så skapar dom tillsammans ett starkare samhälle. Kunskap utökas av olika infallsvinklar och perspektiv. Respekt för olikheter är avgörande för ett samhälles utveckling. Nyckeln till trygghet i samhället är möten och samtal mellan människor. För det krävs att sociala sammanhang görs tillgängliga. Det kan handla om att mötas under fritiden, få ett första jobb, starta ett företag eller att lära sig språket. Alla nyinflyttade till Gotland är viktiga, både för samhället och för behovet av arbetskamrater och kollegor.

Vi vill att:

- det genomförs en aktiv medmänsklig politik med satsningar på mötesplatser, utbildning och information
- förbättra stöden till civilsamhällets organisationer för att motverka utanförskap, rasism, diskriminering och segregering
- stärka arbetet mot diskriminering av personer med funktionsnedsättningar på arbetsmarknaden
- se konkreta insatser mot rasism i skolan, på arbetet och i övriga vardagslivet

2.4 Jämställdhet

Friheten att utforma sitt eget liv är en grundläggande mänsklig rättighet. Ökade satsningar på jämställdhet resulterar i ett rikare samhälle där individuella egenskaper tas tillvara. Centralt är att respektera olikheter och utgå från individen i stället för stereotipa föreställningar. Det ska finnas en hög grundkompetens kring bemötande och genuspedagogik bland vuxna som möter barn och unga i sitt arbete. Barn möter tidigt normer som riskerar att begränsa och diskriminera genom hela livet. I våra skolor ska vi därför arbeta aktivt för jämställdhet, jämlikhet och lika rättigheter.

Vi vill att:

- det finns en tydlig strategi med förebyggande insatser för våld i nära relation. Vi vill också att stödet till våldsutsatta kraftigt stärks
- att fortbildning och ett aktivt arbete med fokus på normkritik och HBTQI+ ska vara obligatoriskt inom alla välfärdsyrken inom Region Gotland
- att Region Gotland arbetar aktivt för att uppmuntra normbrytande yrkesval genom aktiv yrkesvägledning
- arbetet mot kränkande särbehandling, sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön stärks och följs upp systematiskt
- satsningarna fortsätter för att uppnå jämställda löner i Region Gotlands verksamheter
- aktiviteter och mötesplatser där transungdomar kan känna sig trygga och sedda som de är stöds aktivt

2.5 Barn

De möjligheter vi ger våra barn i dag avgör hur samhället kommer att se ut i morgon. Alla barn har rätt till en trygg uppväxt och likvärdiga framtidsmöjligheter. En trygg uppväxt med goda möjligheter till lek, glädje och frihet. Alla barn ska ha goda uppväxtvillkor och livschanser, oavsett var de bor, och oavsett vårdnadshavarnas ekonomi.

Miljöpartiet har varit drivande i att barnkonventionen nu är lag, vilket är ett historiskt steg för barns rättigheter.

Vi vill att:

- det görs mer för att på riktigt förverkliga barns rättigheter och stärka barns och ungas framtidstro
- barns och ungas fritidsintressen ska ges lika stort utrymme och ekonomiska resurser oavsett vilket kön majoriteten av utövarna har

2.6 Äldreomsorg

Andelen äldre på Gotland ökar och det ställer stora krav på samhället. Om vi som äldre kan bevara vår hälsa och klara oss utan hemtjänst och sjukvård så är vinsten stor både för individen och för samhällsekonomin.

Den gröna politiken utgår från vår gemensamma grundtrygghet och en välfungerande välfärd som ger förutsättningar för individuell frihet, livskvalitet och kreativitet, också när vi blir äldre eller inte längre kan tala för oss själva. Vi vill att den offentliga driften av våra äldreboenden ska ligga hos Region Gotland. Där det finns privata alternativ ska vinster återinvesteras i verksamheten. Gemensamt finansierade välfärdstjänster ska inte styras av kortsiktiga vinstintressen.

Vi vill att:

- veckoarbetstiden inom omsorgen minskar till 30 timmar per vecka med heltidslön
- delade turer tas bort ur arbetsschemat
- fortsatt upphandling av Region Gotlands egna äldreboenden stoppas
- hyresvärdar öronmärker lämpliga lägenheter för gruppen 65+
- all personal inom äldreomsorgen ska få fortbildning, som till exempel geriatrisk kompetens och måltidsplanering, på betald arbetstid

2.7 Mat i skolor och omsorg

Den mat som serveras inom barnomsorg, skola, omsorg och vård har stor betydelse för vår hälsa. Vi behöver öka andelen klimatsmart, ekologisk och närodlat mat i Region Gotlands verksamhet. Vi måste minska konsumtionen av kött, både för klimatet och för vår egen hälsa. Matens innehåll påverkar även klimat och miljö och om vi väljer svenska råvaror så stödjer vi svenska lantbruk.

Vi vill att:

- våra offentliga kök ökar andelen ekologisk och närodlat mat utan skadliga tillsatser
- de offentliga köken inför matsedel med redovisad klimatpåverkan
- Region Gotland har tillagningskök i stället för serveringskök
- mat som lagas i skolor och på vårdboenden även ska erbjudas boende i egna hem
- maten alltid ska vara anpassad till de som ska äta den
- maten serveras på ett sätt som ökar matlusten, för mindre stress i skolan och mer gemenskap i äldreomsorgen

2.8 Samhällsplanering

I det goda samhället trivs och utvecklas människor sida vid sida med växter och djur, i gott samförstånd. Vi vill rikta fokus på livet mellan husen. Det är här som människor vistas och möts, grönskan frodas, biodiversiteten ges utrymme och våra klimatutmaningar kan mötas. Arbetet med Region Gotlands grönplan för att utveckla biologiska spridningskorridorer som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och människors välbefinnande måste intensifieras.

Vi vill främja en blandning av bostadsstorlekar, bostadstyper och upplåtelseformer inom samma område vilket motverkar segregation och skapar ett mer levande samhälle. Dessutom vill vi underlätta för bygg-gemenskaper, där privatpersoner går samman och bygger i egen regi, genom till exempel direktanvisning av kommunal mark.

I planeringen av samhället ska miljöfrågor sättas i centrum och kretsloppstänkande utgöra en grundtanke. Arkitekturen är ett verktyg som hjälper oss att nå hållbara lösningar. Att förtäta befintliga och redan bebyggda områden är viktigt för att använda resurser effektivt, minska onödiga transporter och värna vår jordbruksmark.

Vi vill att riksdagen utreder möjligheten att, likt några av våra grannländer, införa en Boplikt, vilket bland annat skulle innebära en skyldighet för ett hus eller en jordbruksfastighet att användas för åretruntboende.

Vi vill att:

- ny fritidsbebyggelse samlas till de platser som utpekats i översiktsplanen och i de fördjupade översiktsplanerna
- konsekvenserna av klimatförändringarna tas med i planeringen av ny bebyggelse
- en klimatanpassningsstrategi tas fram för befintlig samhällsstruktur
- innovativa lokala dagvattenlösningar utvecklas för att rena och fördröja vattnet och minimera belastningar av ledningssystemet

- nya bebyggelseområden får stort inslag av grönska
- Region Gotland inför planeringsverktyg för att ekosystemtjänster bevaras, eller skapas, i samband med att ön utvecklas
- att bostadsområden planeras med tanke på sociala aspekter som trygghet, jämställdhet, tillgänglighet och delaktighet
- att byggnader renoveras och återanvänds i stället för att rivas
- att byggmaterial återanvänds eller återvinns

2.9 Visby

Tack vare Miljöpartiet står Region Gotland i startgroparna för att bygga en helt ny klimatsmart stadsdel i Visby. Stadsdelen Visborg kommer att byggas på ett helt nytt sätt med dubbla avloppsledningar vilket leder till minskad förbrukning av dricksvatten. Cykel kommer att bli det prioriterade transportmedlet inom stadsdelen.

Visby är en levande stad som erbjuder goda livsmiljöer med korta avstånd och mångfald i näringsliv, arbetsmarknad, kultur och utbildning. Vi välkomnar det nya badhuset i staden och kommer att verka för att det byggs klimatsmart, långsiktigt hållbart och att det drivs i Region Gotlands regi.

Vi vill att:

- Östercentrum kan utvecklas som en förstärkning av staden innanför murarna med parkeringshus under mark och bostäder, handel samt ett scenkonsthus
- bil- och cykelpooler gynnas för att minska behovet av antalet p-platser
- samhällets behov av bil i stadsmiljö minskar så att attraktiv mark i städer och tätorter kan frigöras eftersom parkeringar upptar stor yta, ofta på bekostnad av grönska och träd
- Region Gotland utvecklar och förstärker stadens grönområden och parker och verkar för att fler träd planteras

2.10 Innerstaden

Visby innerstad med dess omgivning är utsett till världsarv av UNESCO, det vill säga en plats som är unik och ska bevaras. Innerstaden är en attraktiv plats för näringslivet att verka på. För att detta ska fungera behöver det göras en översyn av hur varutransporter, torghandel och uteserveringar och strövande turister bäst ska kunna samverka på en begränsad yta.

Vi vill att:

- det inrättas en miljözon, med minst klass 2, i innerstaden
- delar av innerstaden blir helt bilfri
- Södertorg levandegörs med handels- och mötesplatser
- Region Gotland aktivt verkar för att samordna logistik för transporter i innerstaden
- världsarvsstatusen beaktas i all planering, med aktiv förvaltning från Region Gotlands sida

2.11 Kultur

Det fria ordet med en fri kultur är grunden för vår demokrati. Varje människa ska fritt kunna göra sin röst hörd och ges möjlighet att utveckla sin kreativitet. I en samtid där auktoritära krafter hotar vår demokrati behöver kulturens frihet och principen om armlängds avstånd från politiken särskilt värnas.

Kultur och kreativa näringar är tillsammans med vårt kulturarv och kulturlandskapet ett av Gotlands starkaste profilområden, därför behöver den offentliga finansieringen stärkas.

Återinför en kulturnämnd för att säkra den demokratiska processen och för en större transparens.

Goda villkor för det fria kulturlivet är avgörande för att kulturen ska kunna utvecklas

Vi vill att:

- samhällets möjligheter att bedriva långsiktig kulturverksamhet oberoende av staten förbättras
- kulturstöd utökas och anpassas till de behov som finns
- kulturstöd även ska ges till kulturföretag och enskilda firmor
- 1%-regeln för konstprojekt vid nybyggnationer och större renoveringar värnas
- ersättning till konstnärer vid utställningar ska ske enligt det statliga MU-ramavtalet
- nya arbetstillfällen skapas genom att Kulturskolan utökas med filialer i Fårösund, Slite och Hemse
- Kulturgarantin förstärks så att den även gäller förskolan

Scener och mötesplatser för kultur

Det ska vara möjligt till skapande oavsett var man bor, i funktionella lokaler med ändamålsenliga hyror, på samma sätt som inom de olika sporterna. Vi saknar scener för professionella evenemang inom scenkonsten.

Vi vill att:

- övningslokaler, ateljéer och scener utvecklas på hela ön, till exempel i bygdegårdarna
- Region Gotland tar fram en strategi för hur nya arenor för kulturutövande kan tillskapas
- ett Scenkonsthus för professionella evenemang projekteras i ett centralt läge
- våra tre centrubildningar (Översättarcentrum, Tonsättarcentrum och Baltic Art Center) utvecklas och stärks som internationella mötesplatser
- utveckla bibliotekens funktion som träffpunkter
- möjligheterna ökar för folkbildningens aktörer att bidra till den kulturella infrastrukturen, både som arrangörer och som utbildare
- Region Gotland värnar om museernas status som oberoende kulturarvs- och kunskapsinstitutioner
- resurserna till Region Gotlands kulturinstitutioner utökas. (Länsteatern, Dansen, Läns museet och Gotlandsmusiken)

Kultur i skola och folkbildning

För att uppnå en stark och levande breddkultur behövs en stark folkbildning och ett levande föreningsliv som kan bistå med lokaler och annat stöd.

Det är särskilt viktigt att barn och unga får möjlighet att utveckla sitt skapande. Därför ska kulturen i skolan stärkas, gymnasieskolan ska innehålla minst ett estetiskt ämne och kulturskolan utvecklas.

Vi vill att:

- stöden stärks till folkbildningen och föreningslivet
- samverkan stärks mellan grundskolan och kulturskolan
- kulturskolan ges mer resurser, så den når fler barn och unga
- stödet till samlingslokaler för kultur- och bildningsverksamhet fortsatt ökar

Kulturella och kreativa näringar

De kulturella och kreativa näringarna skapar möjligheter för nya konstnärliga uttryck, regional utveckling och sysselsättning. De kulturella näringarna växer och omsättningen ökar i snabb takt, både i Sverige och inom den kultur som exporteras. Miljöpartiet värnar denna utveckling och ser ett behov av ökad samverkan mellan de sektorer som berörs.

Vi vill att:

- kulturella och kreativa näringar främjas för en besöksnäring med hållbara jobb
- Region Gotland utvecklar sin profil som Kulturens ö
- samverkan mellan kultur- och näringsliv fördjupas, till gagn för små och medelstora företag inom kulturella och kreativa näringar

2.12 Idrott och friluftsliv

Idrotten är Sveriges största folkrörelse. Den stärker folkhälsan, minskar psykisk ohälsa och ger människor ett socialt sammanhang. Människan mår bra av att vara i naturen, den är en viktig plats för oss vilket blev väldigt tydligt under pandemin.

Vi vill stärka insatserna för att alla barn och unga tidigt i livet ska få möjlighet att idrotta som ett naturligt inslag i deras uppväxt, i skolan och på fritiden. Barn och unga ska kunna delta i aktiviteter och upplevelser som de är intresserade av. Idrotten behöver fortfarande bli mer jämställd. Innan flickors idrottande får samma stöd som pojkars kan vi aldrig vara nöjda.

Ett brett utbud av fritidsaktiviteter är viktigt för att stärka folkhälsan i alla åldrar och arbeta förebyggande mot segregation och utanförskap. Alla ska kunna delta på sina villkor oavsett ålder, bakgrund och funktionsvariation.

Vi vill att:

- Region Gotland bidrar till att utveckla fler säkrade naturområden och tillgängliga miljöer som kan främja ett hållbart friluftsliv
- Region Gotland efter pandemin bidrar till att stärka idrottsrörelsen genom ökade insatser för en jämställd och jämlik idrott, inklusive nya rörelser och intressen, som når ut till alla barn och unga oavsett bakgrund och var på ön de bor
- tillgången på lokaler och anläggningar, samt stöden till verksamheterna, ska vara jämställd och jämlik i både fysiska och digitala miljöer

- Region Gotland och idrottsrörelsen arbetar aktivt med normkritik och likabehandling
- Fritidsbanker ska bli en permanent verksamhet
- alla barn ska känna sig trygga att delta i idrotts- och fritidsverksamheter, särskilda satsningar ska riktas mot utlandsfödda flickor och kvinnor som i dag står utanför

2.13 Ett starkt föreningsliv

Dagens samhällsutmaningar kräver nya grepp för att Gotland ska fortsätta att vara en fantastisk plats för både gotlänningar och besökare. Föreningslivet är en viktig del för att skapa ett levande närsamhälle och den omställning som måste till. Vi vill uppmuntra allas, särskilt ungdomars, engagemang i att tillsammans bidra till ett hållbart Gotland.

Vi vill att:

- Region Gotland ser över möjligheter att sammanvända Region Gotlands infrastruktur och byggnader tillsammans med öns föreningsliv
- Region Gotland öppnar upp för samarbete med idéburna aktörer i välfärden för att höja lokalt engagemang, livskvalitet och service till gotlänningar
- Region Gotland samverkar med utvecklingsbolag och allmännyttiga föreningar genom Idéburet offentligt partnerskap (IOP) för att berika livskvalitet och ökad samordning och dialog med närsamhället
- grannsamverkan, gemensamägda och kooperativa lösningar på sockennivå uppmuntras
- vi i samhället tillsammans främjar delnings- och cirkulär ekonomi för att stärka bygdens kraft. Till exempel bilpooler, samåkning eller gemensamhetsodlingar
- Region Gotland skapar fler lokala mötesplatser i form av kreativa och kontaktskapande träffpunkter, inte minst för ungdomar

3. Ekonomi

3.1 Återvinning och återbruk

Det är helt nödvändigt att samhället övergår till ett cirkulärt användande av våra resurser. För att klara de kommande klimatutmaningarna krävs ytterligare omställningar för att åstadkomma ett hållbart kretslopp.

Avfallshanteringen är en samhällskritisk tjänst och en fråga som Miljöpartiet tar på största allvar. Vi har alla en viktig roll för att möjliggöra en hållbar livsstil och vardag för Gotlands invånare, företagare och besökare. Vår ö förtätas, nya områden bebyggs och gamla fastigheter utvecklas. Att redan vid fastighetsbildningen tänka efter före och säkerställa god hantering av vatten, avfall och avlopp blir allt viktigare.

Vi behöver inte alltid köpa nytt för att uppfylla ett behov. Samhället utvecklar nu alltmer återvinning till återbruk, därför vill vi att det i anslutning till återvinningscentralerna skapas återbruksgallerior, där befintliga material och produkter kan återanvändas och/eller repareras på ett mer resurseffektivt sätt.

Region Gotland behöver utveckla ett system av mobila miljöstationer som tar emot papper, glas, plast, farligt avfall och småelektronik. De ska köra enligt en bestämd turlista och stanna på ett flertal lättillgängliga platser.

Läkemedelsrester och annat farligt avfall som hamnar i vattendrag via avloppsvatten påverkar fiskar och andra djur, vilket våra avloppsreningsverk inte kan göra något åt idag. Det finns dock teknik som kan avhjälpa detta problem och vi vill att Gotland ska införa den här tekniken. Vi tar höjd för ny teknik och innovationer – vågar vara först!

Vi vill att:

- det blir enklare och mer motiverande för alla att kunna ta ett större hållbarhetsansvar
- avfallssorteringen tillgänglighetsanpassas, så det blir enklare för alla att kunna göra rätt
- det startas upp återbruksgallerior
- Region Gotland börjar med mobila miljöstationer
- Region Gotland utvecklar återvinning och återbruk av byggmaterial
- reningsverken utrustas för att säkra att läkemedelsrester kan tas om hand

3.2 Gotländskt näringsliv

Gotland har en stark tradition av företagande, inte minst inom jordbruk och besöksnäringen. Alla företag ska kunna verka för en långsiktigt hållbar och levande ö. Digitaliseringen ger oss ännu större möjlighet att studera, jobba och driva företag var vi vill. Miljöpartiet ser en hållbar framtid i nya affärsmodeller inom cirkulär ekonomi och utökad resursåtervinning.

För ett robust näringsliv som står emot konjunktursvängningar måste Region Gotland verka för nyföretagande och entreprenörskap inom de gröna näringarna, som mat- eller energiproduktion, kultur och ekoturism. Det krävs lämpliga utbildningsmöjligheter för att säkra tillgången på arbetskraft som företag på ön efterfrågar för att kunna utvecklas. Detta genom att etablera en teknisk högskola med fokus på miljöteknik på ön. Allt för att stimulera och underlätta samarbetet mellan olika delar av näringslivet.

Klimatförändringar ger Gotland nya förutsättningar och vi ökar vårt oberoende med en lokal livsmedelsproduktion och därför krävs en utveckling av livsmedelsförädlingen på ön. Eko-jordbruk ska gynnas och det ska vara lätt för företag att ställa om till fossilfritt.

Vi vill att:

- processen förenklas för näringslivsstöd, som exempelvis innovationer, investeringar och omställning till nationella och globala miljö- och klimatmål
- Region Gotland gör det enklare för arbetsintegrerande sociala företag att skapa jobb för människor som står långt från arbetsmarknaden
- Region Gotland förändrar sin upphandlingspolicy, så att lokala företag kan delta
- slakteriet på Gotland bevaras för att djuren ska slippa fraktas långväga

4. Valfärden

4.1 Gemenskap, Hälsa och Välmående

För att uppnå en god folkhälsa behövs insatser i hela samhället. En god hälsa är inte en isolerad fråga, utan den är beroende av hela det gröna samhällsbygget som består av en rad faktorer. Bland annat en trygg och framgångsrik skolgång, en bra bostad, ordnad ekonomi, välfungerande sociala skyddsnät och miljömedvetenhet vid samtliga aktiviteter för att uppnå ett jämlikt och jämställt samhälle. Miljöpartiet värnar alltid om välfärd och en hög kvalitet för alla inom vård och omsorg.

Sjukvården ska vara lättillgänglig och finnas så nära patienten som möjligt. Detta innebär att vi behöver utveckla nya arbetssätt inte minst med hjälp av ny teknik men också genom att se över var vården erbjuds. All sjukvårdspersonal måste ha goda arbetsvillkor och en attraktiv arbetsmiljö som stimulerar viljan att jobba kvar och tillsammans utveckla vården. Det är viktigt att personalen har delaktighet i sin arbetsorganisation; arbetstider, scheman och kompetensutveckling.

Vi vill arbeta aktivt med att minska behovet av hyrpersonal inom vården. Systemet med hyrpersonal tär på vårdkostnaderna. Vi vill därför göra personalen delaktig i utformningen av arbetsscheman och även skapa bostadsmöjligheter för sommarvikarier genom att undersöka möjligheterna att få tillgång till till exempel studentlägenheter under sommartid. Vårt ö-läge skapar en specifik vårdssituation som Miljöpartiet framgångsrikt varit med och utformat en lösning av. Vi vill gärna fortsätta detta arbete.

Vi vill att:

- ingångslönerna för sjuksköterskor och undersköterskor höjs till en rimlig nivå
- primärvården och särskilda boenden säkerställer en stabil bemanning så att fasta läkarkontakter säkerställs
- samverkan ökar mellan socialtjänsten och hälso-och sjukvårdens resurser för personer med särskilda behov, utsatthet eller missbruk
- det utvecklas metoder för att stärka transpersoners psykiska välmående
- Region Gotland gemensamt kraftsamlar kring psykisk ohälsa bland unga
- sjukvården satsar på suicidprevention
- Region Gotland verkar för att öka medvetenheten om miljöaspekter även i vårdssammanhang, som vid val av mediciner, engångsprodukter, kost och att man vid nybyggnation väljer material som ger minsta möjliga påverkan i ett långtidsperspektiv
- listningstak införs för samtliga vårdcentraler

4.2 Skola, högre utbildning och forskning

Skolan ska vara en plats där kunskap och nyfikenhet får näring att växa. Att satsa på alla former av utbildning är en långsiktigt hållbar investering i framtiden för såväl individen som för hela samhället. Skolans syfte ska vara utbildning - aldrig vinst.

Miljöpartiet går till val på tidiga insatser i förskola och skola. Förskolan ska ge barnen en bra och trygg uppväxt, därför satsar vi på kvalitet i barnomsorgen med välutbildad personal och gruppstorlekar enligt Skolverkets rekommendationer.

Skolan ska ge alla elever lika goda möjligheter, oavsett var de kommer ifrån, vilka föräldrar de har och oavsett elevernas styrkor och intressen. Vi vill därför ge skolan mer resurser och till att resurserna fördelas efter behov, för det är mycket viktigt med välutbildade och engagerade lärare och skolledare för en skola av hög kvalitet. För en levande landsbygd spelar skolorna en stor roll och vi vet att de som arbetar inom våra skolor är de som bäst vet vad skolan behöver.

Skolan är en viktig plats för alla barns likvärdiga möjlighet till bildning, kreativitet och kulturupplevelser. Skolan ska ge varje barn viljan och möjligheterna att få vara sig själv, att utvecklas utifrån sina förutsättningar och att kunna växa och utvecklas till den hen vill vara genom hela livet.

Skolan måste kunna ta hänsyn till att barn är olika och måste därför respektera och tillvarata olikheter i intressen, styrkor och inlärningsmetoder. Det ska inte finnas lyckade och misslyckade elever, inte heller bra och dåliga skolor. Det finns många barn och unga som mår dåligt och som därför har svårt att klara skolan. De gotländska skolorna har fått svidande kritik från Skolinspektionen för brister när det gäller elevhälsovård. Det måste vi komma till rätta med, därför vill vi ge skolan förutsättningar för att kunna sätta in rätt stödinsatser i ett tidigt skede.

För att skolan ska fungera behöver samhället erbjuda barn och unga en stimulerande och meningsfull fritid. Miljöcertifierade skolgårdar ska stimulera till aktiv lek och rörelse. Fritidshem och ungdomsgårdar är viktiga som kreativa kravlösa mötesplatser och de ska erbjuda barn och ungdomar en meningsfull aktiv fritid enligt läroplanen. Här ska finnas tillgång till kloka vuxna ledare.

Gymnasieskolorna ska bättre rusta eleverna för klivet ut i vuxen- och arbetslivet genom studiebesök, större samverkan med det omgivande samhället och genom att vuxna förebilder kan bidra med erfarenheter och inspiration. Miljöpartiet ser gärna projekt inom lärande för hållbar utveckling, där elever kan arbeta med att lösa lokala utmaningar i samarbete med Region Gotlands förvaltningar och Länsstyrelsen.

Alltför många hoppar av gymnasiet. Skolorna måste bli bättre på att förebygga avhopp genom särskilt stöd och fler studie- och yrkesvägledare. Vi vill satsa på innovativ utveckling av en jämlik studie- och yrkesvägledning som ger god vägledning inför val av utbildning och yrkesbana. Alla barn oavsett socioekonomisk bakgrund och föräldrars yrken ska känna att valet är deras. Kulturupplevelser är ett viktigt inslag även under gymnasietiden.

Vi tycker att fritidsbankerna fyller en viktig funktion. De skapar förutsättningar för alla barn att delta i idrotter på lika villkor. De bidrar dessutom till att det blir möjligt för barn att prova

på olika idrotter utan att dyrbar utrustning behöver införskaffas. Detta får även effekten att idrottsutrustning till barn nyttjas mer effektivt, vilket leder till minskad konsumtion.

Miljöpartiet vill satsa på folkbildning och ett livslångt lärande, genom bland annat en utvecklad vuxenutbildning. Att kunna erbjuda möjligheter till att studera vidare under olika perioder i livet, för att till exempel byta inriktning och karriärväg,

Vi vill att:

- Gotland bevarar sin tradition med småskaliga skolor av god kvalité över hela ön
- alla lärare erbjuds bättre arbetsvillkor och anständig lön, detta är en viktig kvalitetssatsning för att våra elever ska få en bra skolgång
- fler ska vilja bli lärare och stanna i läraryrket
- det skapas fler vägar in till läraryrket, inte minst för dem som redan har ämneskompetens
- det normkritiska arbetet stärks, från förskolan upp till gymnasienivå
- Region Gotland satsar på elevhälsovården så att den kan arbeta förebyggande och hälsofrämjande enligt sitt uppdrag
- Region Gotland utreder en mer jämlik studie- och yrkesvägledning
- Region Gotland ser över möjligheterna för att utveckla vuxenutbildningen
- alla elever klarar sin skolgång och kommer stärkta och kunniga ut i vuxenlivet
- landsbygdsskolorna värnas och att modellen med förskola-årskurs 6 bibehålls där
- resurser ges för att skapa lämplig utbildningsmiljö för barn med särskilda behov

4.3 Fred och minskad sårbarhet

Vi vill att Gotland ska vara en ö som förknippas med fredens kultur – för fred och säkerhet skapas främst genom satsningar på demokrati, jämlikhet, fungerande välfärd och starkt civilsamhälle. Gotland har ett särskilt ansvar att stödja ett fritt Ukraina och vår vänort Gammalsvenskby, samt kunna fungera som en säker och gästfri mötesplats för den demokratiska ryska oppositionen.

Vi vill bygga ett starkt civilt försvar för att stärka vår resiliens, det vill säga vår gemensamma förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället, såsom effekter av klimatförändringarna, pandemier, desinformation, cyberhot och störningar i livsmedelsförsörjningen, energiförsörjningen och IT-infrastrukturen som en del av öns totalförsvar. Vi måste även stärka arbetet mot grupper som undergräver samhällets stabilitet och förtroendet för demokratin och som skapar otrygghet genom våld, hot och terrorism men också genom att sprida hat riktat mot andra grupper.

Vi vill värna alliansfriheten och därför inte se något ytterligare närmande till eller fördjupat militärt samarbete med någon stormaktsallians eller kärnvapenmakt. Ett eventuellt medlemskap i militäralliansen NATO skulle innebära att Sverige skriver under på att använda kärnvapen som ett hot och som en del i en försvarsstrategi. Den kärnvapenfria värld som Miljöpartiet länge har arbetat för, blir svårare att nå i en sådan allians.

Många gotlänningar är kritiska till militärens byggstopp från Tofta till Visby. Försvarsmakten måste rena sin mark som är förorenad med det giftiga ämnet PFAS, främst på flygplatsen och Tofta skjutfält. Försvarsmakten måste även ta större hänsyn till våra husdjur och till våra

professioner inom djurhållning och turistnäring. Tumlaren, gotlänningars egna val, hotas bland annat av Flottans detonationer. Vi ifrågasätter Försvarets godtyckliga stopp för bygglov för hus och vindkraftverk – alla riksintressen ska vara likställda!

Vi vill att:

- Region Gotland verkar för att undanröja militära krokben för Gotlands utveckling
- Region Gotland skärper sin kravställning på Försvarets miljöansvar
- Tofta skjutfält inte blir en NATO-bas, därför att Gotlands territorium inte ska utnyttjas för övningar som späder på regionala spänningar
- Gotland bibehåller sin historiska position som en självklar fristad för krigets flyktingar
- det inrättas ett internationellt freds- och kunskapscentrum på Gotland medverka till att på sikt helt demilitarisera östersjöregionen

Detta politiska handlingsprogram har tagits fram i en bred process som hela partidistriktet varit inbjudet till. Det slutliga beslutet om handlingsprogrammet fattades på Miljöpartiet de gröna på Gotlands årsstämma den 19 mars 2022.